

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КЕРІВНИКА У СТРУКТУРІ УПРАВЛІННЯ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Олександр Анатолійович ПРИСЯЖНЮК,

кандидат юридичних наук

У сучасній динаміці розвитку вітчизняної системи правоохоронних органів ключову роль відіграє механізм ефективної розбудови та реалізації управління структурними підрозділами вказаних державних інституцій та їх організаційно – штатної системи. Фундаментом вказаних процесів постають управлінські відносини владного підпорядкування.

Правовий феномен організаційно – штатної побудови підрозділів правоохоронних органів вбачається у сукупності її структурних елементів (підрозділів, установ, посадових осіб) та системоутворюючих зв'язків між ними, яка обумовлена її завданнями, функціями, принципами діяльності та забезпечує надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави; протидії злочинності, а також послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [1, с. 84].

Необхідно підкреслити, що штатна структура, як правило, відображає кількісно-професійний склад працівників, а організаційна – їх розподіл відповідно до покладених на них завдань. Основою організаційно-штатної структури органів публічної влади є субординаційні (підпорядкування згори донизу, від керуючого до керованого), реординаційні (знизу догори, від керованого до керуючого) та координаційні (підпорядкування на одному рівні, між двома та більше суб'єктами, що не виключає того, що загалом вони можуть перебувати на різних рівнях в ієрархічно організованій системі державної служби) взаємозв'язки [2, с. 134]

Слід зазначити, що значення керівника у системі управління структурними підрозділами правоохоронних органів важко переоцінити, адже від нього залежить ефективність вказаного процесу, продуктивність праці того чи іншого підрозділу, характер координації між співробітниками, мікроклімат в колективі тощо, що у підсумку впливає на рівень результативності функціонування правоохоронного органу та реалізації правоохоронної функції держави.

Розмірковуючи над правовий статусом керівників правоохоронних органів, а також їх підрозділів, дисертант дійшов до висновку, що вказане юридичне явище базується на певних аспектах.

В першу чергу правовий статус даної категорії керівників повинен гарантувати їм незаангажованість та незалежність у прийнятті рішень, які є обов'язковими для його професійної діяльності, задля якісного та найскорішого досягнення поставлених перед конкретним правоохоронним органом завдань. Окрім вказаного правовий статус керівників правоохоронних органів всіх рівнів характеризується підвищеним ступенем юридичної відповідальності як у нормативному сенсі (суворіші

заходи впливу), так і на організаційному щаблі (усвідомлення правильності здійснення оперативного та стратегічного управління; розуміння цілей та завдань й якісний підбір засобів їхнього досягнення тощо) [3].

Наступним важливим фактором є те, що, специфічна природа спеціальних державних інституцій, на які покладені функції правоохорони, зумовляє посилену вимогливість та відповідальність до керівного персоналу цих органів, що зумовляє обов'язкове закріплення основних засад їхньої діяльності на законодавчому рівні.

У доктрині адміністративного права обов'язковою ознакою адміністративно-правового статусу керівної особи є наявність у нього державно – владних повноважень, які втілюються у виконанні управлінських, організаційно – розпорядчих, контролюючих функцій, а також у праві вирішення питання про заохочення або покарання підлеглих осіб.

Зауважимо, що спектр державно – владних повноважень керівників структурних підрозділів правоохоронних органів є досить масштабним. Якщо класифікувати їх за групами у розрізі функціонального призначення, то вимальовується наступна система:

1) виконавчі (керівник очолює підрозділ того чи іншого правоохоронного органу, здійснює керівництво та контроль за його діяльністю, є відповідальним за належне виконання підлеглими органами і підрозділами чинного законодавства України);

2) кадрові (керівник визначає основні напрямки кадрової політики у підпорядкованому органу або підрозділу, а саме: розподіляє обов'язки серед своїх заступників, приймає рішення про просування працівників по службі, застосування заохочень та накладення стягнень, призначає службові розслідування щодо підлеглих посадових осіб тощо);

3) організаційні (керівник має право затверджувати положення про основні засади функціонування структурних підрозділів та їх апаратів, вносити пропозиції керівникові вищого рівня про утворення територіальних та міжрегіональних підрозділів визначеного правоохоронного органу тощо).

Як вже зазначалося вище, керівник підрозділу правоохоронного органу є суб'єктом реалізації основного виду управлінської діяльності – розробки і прийняття управлінських рішень. Саме через вказану форму діяльності керівник реалізує свої повноваження.

Через призму виконання управлінських рішень керівник реалізує в системі управління структурними підрозділами правоохоронних органів низку специфічних функцій, а саме спрямовуючу (визначає цілі та завдання), забезпечувальну (визначає механізми реалізації цілей і завдань), координуючу (координує досягнення цілей і виконання завдань) та стимулюючу (створює умови для ефективної праці персоналу) [4].

Ефективності виконання вказаних функцій значною мірою сприяє обраний стиль керівництва (лідерство, провід), тобто від вибору різних підходів: з позицій особистих якостей, поведінського або ситуаційного. Основним критерієм оцінки авторитету керівника є сприйняття чи несприйняття підлеглими наказів, доручень, вказівок, що їм адресовані, а

для цього останні повинні бути такими, що відповідають цілям організації, зрозумілими, здійсненними та сумісними загалом з особистими інтересами підлеглих.

Підкреслимо, що процес прийняття управлінського рішення керівником правоохоронного органу під час здійснення управління його структурними підрозділами, формується у складну систему, основні етапи якої становлять ініціювання та розробка проектів управлінських рішень; прийняття управлінських рішень; перегляд управлінських рішень; виконання управлінських рішень; контроль виконання управлінських рішень тощо.

Підсумовуючи вищенаведене можна констатувати, що у механізмі управління структурними підрозділами правоохоронних органів, який базується на принципах директивності та владного підпорядкування, ключовою фігурою постає керівник всіх рівнів ієрархічної піраміди організаційно – штатної побудови того чи іншого правоохоронного органу. Саме керівник підрозділу є суб'єктом реалізації основного виду управлінської діяльності – розробки і прийняття управлінських рішень, де у повній мірі застосовуються його дискреційні повноваження.

Список використаних джерел:

1. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.
2. Рубцов В.П. Державне управління та державні установи: навч. посіб. для дистанційного навчання. Київ ун-т «Україна», 2008. 440 с.
3. Зливко С. Керівник правоохоронного органу: концептуальні засади, питання теорії. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 2. С. 98-102. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/24608>
4. Король О.В. Правовий статус керівника органу національної поліції як суб'єкта дотримання законності та дисципліни / О. В. Король // *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2023. № 1 (23). С. 13-21
5. Коврига О. С. Процес прийняття управлінських рішень у публічному управлінні. *Вчені записки*. № 2019. С. 76 – 72.